

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

з

економічної теорії

на тему :

«Результативність функціонування банківської системи України»

Студентки 2 курсу 1 групи

Давидюк О.В.

Науковий керівник:

к.е.н., старший викладач

Сліпченко Т.О.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Тернопіль 2017 р.

ПЛАН

до курсової роботи

студентки групи ФБС-21

Давидюк Олени

Тема: "Результативність функціонування банківської системи України"

Вступ

Розділ 1. Сутність та структура банківської системи України

Розділ 2. Оцінка ефективності банківської системи України в сучасних умовах

Розділ 3. Напрями підвищення результативності функціонування банківської системи України в умовах фінансової нестабільності

Висновки

Список використаних джерел

Зміст

Вступ.....	4
Розділ 1. Сутність та структура банківської системи України.....	5
Розділ 2. Оцінка ефективності банківської системи України в сучасних умовах....	7
Розділ 3. Напрями підвищення результативності функціонування банківської системи України в умовах фінансової нестабільності.....	10
Висновки.....	12
Список використаних джерел.....	13
Додатки.....	15

Вступ

Стан банківської системи має велике значення у сучасній ситуації розвитку національної економіки. Потужна банківська система є важливою умовою стабільного і збалансованого розвитку української економіки та її інтеграції у світовій економіці. З розвитком міжнародних відносин та підвищення глобалізації з'являються певні проблеми в банківському секторі. Дані проблеми повинні вирішуватись негайно, аби забезпечити стабільність і нормальне функціонування національної економіки. У зв'язку зі швидким розвитком процесу фінансової глобалізації банківська система стикається все більше і більше завдань, в разі вирішення яких Україна стане активним учасником процесів глобалізації.

Мета дослідження полягає в аналізі ефективності функціонування банківської системи України та запропонувати шляхи підвищення розвитку українських банків.

Предметом є особливості функціонування банківської системи України в умовах розвитку сучасної економіки.

Об'єктом курсової роботи виступає безпосередньо сама банківська система.

Актуальність дослідження полягає в тому, що наша держава на даний момент перебуває у досить складній економічній ситуації, розвиток банківської системи відбувається повільними темпами під впливом зовнішніх негативних чинників.

Розділ 1. Сутність та структура банківської системи України

Банківська система України - це частина економічної системи держави, що містить в собі: Національний банк України; небанківські фінансові установи; фонд гарантування вкладів фізичних осіб; інші банки; банківську інфраструктуру, а також зв'язки та взаємини між ними. Банківська система має свої функції та призначення в економіці. Банківська система за структурою у кожній країні різна, однак є певні ознаки, що властиві тим системам, котрі функціонують саме в ринковій економіці, тобто з дворівневою побудовою.

На першому рівні знаходиться центральний банк. В Україні функцію центральної банківської установи виконує Національний банк України. Відповідно до Конституції України основною функцією Національного банку України є забезпечення стабільності національної валюти, тобто гривні. Національний банк у межах своїх повноважень сприяє стабільності банківської системи, також сприяє додержанню стійких темпів економічного зростання та підтримує економічну політику Кабінету Міністрів України.

На другому рівні знаходяться комерційні банки. Вони виникають у формі акціонерного товариства, учасниками якого є юридичні та фізичні особи. Комерційні банки виконують такі операції: прийняття депозитів від підприємств та громадян, здійснення операцій з цінними паперами, формування касових залишків та резервів, кредитування суб'єктів господарювання та громадян, формування інших активів. Також комерційні банки зобов'язані зберігати обов'язкові резерви у Національному банку.

Виділяють такі функції банківської системи України:

- а) створення грошей і регулювання грошової маси;
- б) трансформаційна функція;
- в) стабілізаційна функція.

Функція створення грошей і регулювання грошової маси полягає в тому, що банківська система оперативно змінює масу грошей в обігу, збільшуючи або

зменшуючи її відповідно до зміни попиту на гроші. У виконанні цієї функції беруть участь усі ланки банківської системи (НБУ і комерційні банки).

Трансформаційна функція, яка полягає в тому, що банки, мобілізуючи вільні кошти одних суб'єктів господарювання і передаючи їх іншим, мають можливість змінювати величину й строки грошових капіталів та фінансові ризики.

Стабілізаційна функція, полягає в забезпеченні сталості банківської діяльності та грошового ринку. Для банківської діяльності характерна висока ризикованість і банки працюють в умовах постійної і підвищеної загрози втрати грошей та банкрутства, тому боротьба з ризиками є важливим завданням не лише окремих банків, а й усієї банківської системи. [2]

Розділ 2. Оцінка ефективності банківської системи України в сучасних умовах

В результаті політичної кризи в 2014 році та війни на сході України банківська система знову має проблеми, порівняно з 2010-2013 роками. Однак, розрахунково-касове обслуговування українськими банками є досить кваліфікованим і відповідає сучасним стандартам швидкості та надійності банківських переказів, безпеки і т.д. Майже всі комерційні банки приєдналися до системи «Товариство всесвітніх міжбанківських фінансових телекомунікацій» (SWIFT), що дозволяє здійснювати активну зовнішньоекономічну діяльність українських підприємств. Крім того, більшість банків є членами платіжних систем Western Union, MoneyGram, що дозволяє надавати послуги фізичним особам для миттєвого переказу коштів в будь-яку частину світу.

Основні проблеми, які перешкоджають успішному функціонуванню банківської системи України:

1. низька конкурентоспроможність банківського сектора, тобто неможливість вітчизняних банків конкурувати з іноземними;
2. заборгованість позичальників перед банками,
3. досить дорога і неефективна державна підтримка проблемних банків,
4. низький рівень капіталізації банку банків.

Банківське регулювання та нагляд в Україні проводиться досить жорстко і відповідає усім вимогам і тенденціям. Наприклад, в даний час майже всі банки прозорі з точки зору структури акціонерів фінансових установ, і на сьогоднішній день 98,7% активів банків є прозорими, тобто відомо хто є власником. Це досить високий показник у порівнянні з міжнародною практикою. Крім того, Національний банк України має жорстку політику щодо резервів капіталу, рефінансування, контролює операції, що підлягають фінансовому моніторингу (зокрема, з точки зору можливого фінансування тероризму, або структур, пов'язаних з терористичними організаціями).

Досить висока рентабельність банківського бізнесу в Україні стала однією з причин стрімкого проникнення іноземного капіталу на національному ринку банківських послуг. Приплив іноземного капіталу в банківській системі України почався з середини 90-х років ХХ століття. Але активний розвиток цього процесу спостерігався з 2005 року збільшенням питомої ваги банків з іноземним капіталом в Україні, що підвищило конкурентоспроможність в банківському секторі, збільшення капіталізації банківської системи, а також поліпшення рівня корпоративного управління в банківському секторі.

Відомо що за останні три роки Національний банк України проводить «чистку» банківської системи, наслідками цього є значне зменшення кількості комерційних банків України. (Додаток А, Б)

Станом на 1 січня 2016 року в Україні, за даними Національного банку України, налічувалося 117 комерційних банків, що на 46 одиниць менше ніж в 2015 році (163 банки станом на 01.01.2015). Загальні активи всіх банків склали 1 трильйон 254 мільярдів гривень, що на 4,7% менше ніж роком раніше (1,316 трлн грн на 01.01.2015). Банківська система України вже другий рік поспіль є збитковою.

У 2015 році, сукупно усі банки в Україні зазнали збитків на 66,6 мільярда гривень, що на 25,7% більше ніж роком раніше, у 2014 році це становило 52,9 млрд грн збитків. [3]

Член ради Національного банку України Василь Фурман стверджує, що: "Банківська система протягом останніх трьох років, тобто 2014, 2015, 2016 роки, пережила дуже непрості часи. І можна сказати про те, що чистка банківської системи завершена". Водночас Фурман зазначив, що це не означає, що банки, особливо маленькі, не будуть банкрутувати або самоліквідуватися.

"Зрозуміло, що це буде, це нормальний процес, це відбувається в усьому світі. Але того, як у нас раніше було, коли щотижня пачками банки виводилися з ринку, такого не буде", – запевнив він. Член ради НБУ додав, що сьогодні банківська система вже очистилася, і їй можна довіряти. [4]

Також слід звернути увагу на стабільність національної валюти. Як зазначено вище, основною функцією Національного банку України є забезпечення стабільності національної валюти. Однак за останні три роки НБУ не повністю виконує дану функцію, оскільки гривня з кожним днем втрачає свою цінність. (Додаток В)

Рівень стабільності грошової одиниці визначається рівнем стабільності цін на товари та послуги і обмінного курсу. За останні роки відбулося стрімке падіння курсу гривні. Після того, як за один долар стали давати 12 гривень, на світових валютних ринках відкрито заговорили про "крах" валюти України.

В Національному Банку України стверджують, що політична нестабільність розхитує курс всупереч економічним чинникам, представники НБУ підкреслюють, що наявні валютні резерви у 15,5 млрд доларів дозволяють "згладити надмірні коливання обмінного курсу у разі їх подальшого посилення".

Зокрема, попри певне зростання світових цін на український експорт, позитивне сальдо зовнішньої торгівлі та надалі скорочується. А це означає, що країна отримує менше валюти.

За даними Державної служби статистики, за 9 місяців цього року сальдо зовнішньоторговельного балансу становило 654,1 млн доларів. Рік тому за той самий період позитивне сальдо було у п'ятеро більшим і перевищувало 3 млрд доларів.[10]

Також на курс гривні впливають й нові тарифи на опалення, що зросли у понад два рази. Хоча прямого впливу тарифів на курс гривні немає, їх зростання підживлює інфляційні очікування населення і бізнесу, а відтак, додатково тисне на курс: ті, у кого є вільні кошти, воліють зберігати їх у твердій валюті.

Розділ 3. Напрями підвищення результативності функціонування банківської системи України в умовах фінансової нестабільності

Для забезпечення повноцінної роботи банківської системи вона мусить слідувати таким вимогам:

1. Має бути достатня кількість банків і кредитних установ, які надають якісні послуги. Дані установи повинні постійно якісно і кількісно змінюватись і систематично розвиватись.

2. У даному секторі економіки мають бути лише ті банківські установи, які виконують банківські операції у відповідні строки та мають ліцензію на здійснення цих операцій і виконуються відповідно до чинного законодавства.

3. Центральний банк має бути незалежним від уряду, тому має місце індекс незалежності, який має такі складові: система призначень функціонерів центрального банку, взаємовідносини з урядом, конституційне закріплення за центральним банком функції цінової стабільності, монетарне фінансування бюджетного дефіциту, монетарні інструменти.

4. Поряд із центральним банком діють найрізноманітніші комерційні банки, які охоплюють усі сфери національної економіки та зовнішньоекономічні зв'язки, здійснюють широкий діапазон банківських операцій та фінансових послуг для юридичних і фізичних осіб.

5. Банки та кредитні установи повинні сприяти накопиченню капіталу та активно взаємодіють з іншими галузями економіки.

6. Банківська система має бути складовою економічної системи держави.

На стан банківської системи впливають численні фактори – зовнішні, внутрішні, економічні, неекономічні, викликаючи велику кількість серйозних проблем, які стоять на заваді підвищення конкурентоспроможності банківського сектору в Україні.

З метою поліпшення банківських установ в Україні необхідно зробити деякі заходи, зокрема:

- 1) для підвищення капіталізації банківської системи. Стан і ресурсні можливості банківської системи України істотно впливає на економічний розвиток країни. Тому збільшення капіталу банку і поліпшення його структури має особливе значення;
- 2) для забезпечення розкриття банківської інформації шляхом створення системи незалежних рейтингових агентств і бюро кредитних історій;
- 3) підвищити нагляд за банківськими установами, включаючи управління ризиками;
- 4) поліпшити механізм відновлення проблемних банків і процедур ліквідації банку;
- 5) розробити структуру банківського сектора до оптимального поєднання великих банків з розгалуженою філіальною мережею регіональних і спеціалізованих банків з метою наблизитися до повноцінних банківських послуг населення;
- 6) розробляти та здійснювати політику управління банківськими ризиками, в тому числі створення можливих видів ризиків для макроекономічної й фінансової стабільності та визначення заходів щодо їх контролю.[8]

Планомірне і послідовне впровадження у масштабах країни комплексу запропонованих заходів може прискорити розвиток банківської системи, створивши реальні передумови для виникнення на фінансових ринках повноцінного конкурентного середовища та формування конкурентоздатності банківського сектора на світовому рівні.[1]

У забезпеченні стабільності національної валюти ключову роль відіграє монетарна політика, її успішність залежить від проголошення центральним банком чітких і зрозумілих цілей обраної монетарної політики та від їх ретельного дотримання. Для забезпечення стабільності національної валюти, та економічного розвитку країни в цілому, необхідно збільшувати обсяг міжнародних резервів, за допомогою здійснення валютних інтервенцій НБУ, здійснити заходи для забезпечення надходження іноземної валюти від нерезидентів, та зменшити її переказ на їх користь.[9]

Висновки

Підбиваючи підсумки, необхідно сказати, що нинішня економічна ситуація вимагає стабілізації банківської системи в якості ключової умови для відновлення економіки України, підтримки ліквідності та платоспроможності українських банків, поліпшення управління ліквідністю банків, поліпшення ефективності показників ліквідності, здійснення комплексної реформи банківського сектора.

На мою думку, важливим кроком для забезпечення стабільності валюти є запровадження інфляційного таргетування, яке в свою чергу, дозволить забезпечити низьку інфляцію та створення сприятливих і передбачуваних умов сприяє утриманню стабільних темпів економічного зростання у середньо- та довгостроковій перспективі. Проте, даний режим має ряд як переваг так і недоліків, тому необхідне подальше вдосконалення умов для його застосування в країні.

Однак проблеми, котрі стоять перед українськими банками, можливо подолати. Вони потребують лише формалізації й цілеспрямованої роботи органів державної влади та самих комерційних банків. Професіоналізм і практичний досвід більшості теперішніх працівників банківської сфери дозволяють сподіватися, що з часом в Україні сформується повноцінна банківська система, за допомогою якої буде здійснюватись активний розвиток економіки країни.

Список використаних джерел

1. Наукові конференції «Проблеми банківської системи України та шляхи їх вирішення на макроекономічному рівні.» : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/248> .
2. Буковинська бібліотека «Поняття банківської системи, її розвиток та регулювання.» : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buklib.net/books/27509/> .
3. Банківська система України. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Банківська_система_України .
4. Конкурент – інтернет видання : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://konkurent.in.ua> .
5. Вікіпедія. Вільна енциклопедія. Банківська система України [Електронний ресурс] : – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Банківська_система_України
6. Рюрік. Національне рейтингове агентство «Аналітичний огляд банківської системи України за I квартал 2016 року» : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rurik.com.ua/documents/research/bank_system_1_kv_2016.pdf
7. Finance.ua Про гроші. Архів готівкового курсу USD. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <http://charts.finance.ua/ru/currency/cash/-/0/usd>
8. Банківська система України становлення та шляхи розвитку.[Електронний ресурс] : – Режим доступу : http://ua-referat.com/Банківська_система_України_становлення_та_шляхи_розвитку
9. Навчальні матеріали онлайн. Стабільність національної валюти-основа поступального розвитку економіки. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : http://pidruchniki.com/12560607/ekonomika/stabilnist_natsionalnoyi_valyuti_osnova_postupalnogo_rozvitku_ekonomiki

10. BBC Україна. Чому падає гривня і що може її зупинити? [Електронний ресурс] : — Режим доступу : http://www.bbc.com/ukrainian/business/2016/11/161117_hryvnia_rate_az

Додатки

Додаток А

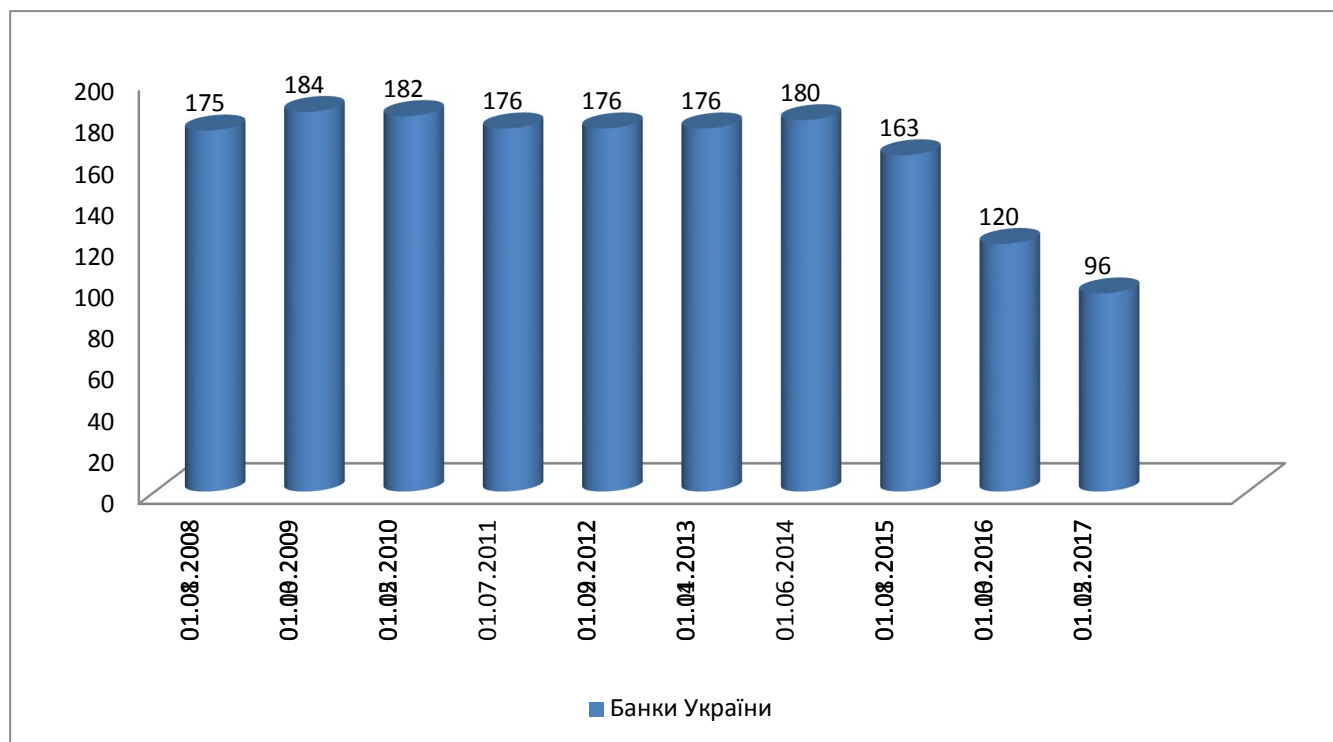

Рис1. Зміна кількості банків в Україні. [5]

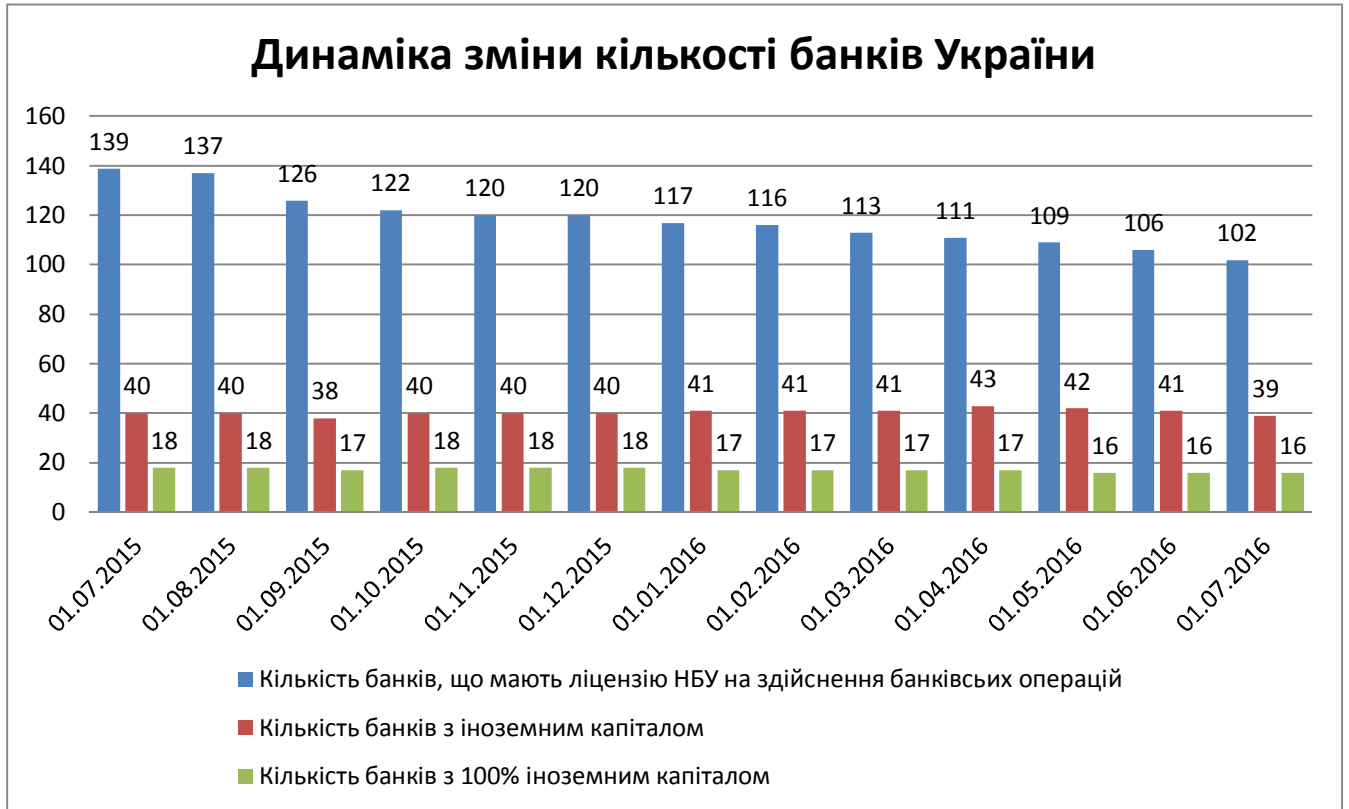

Рис.2. Динаміка зміни кількості банківських установ в Україні [6]

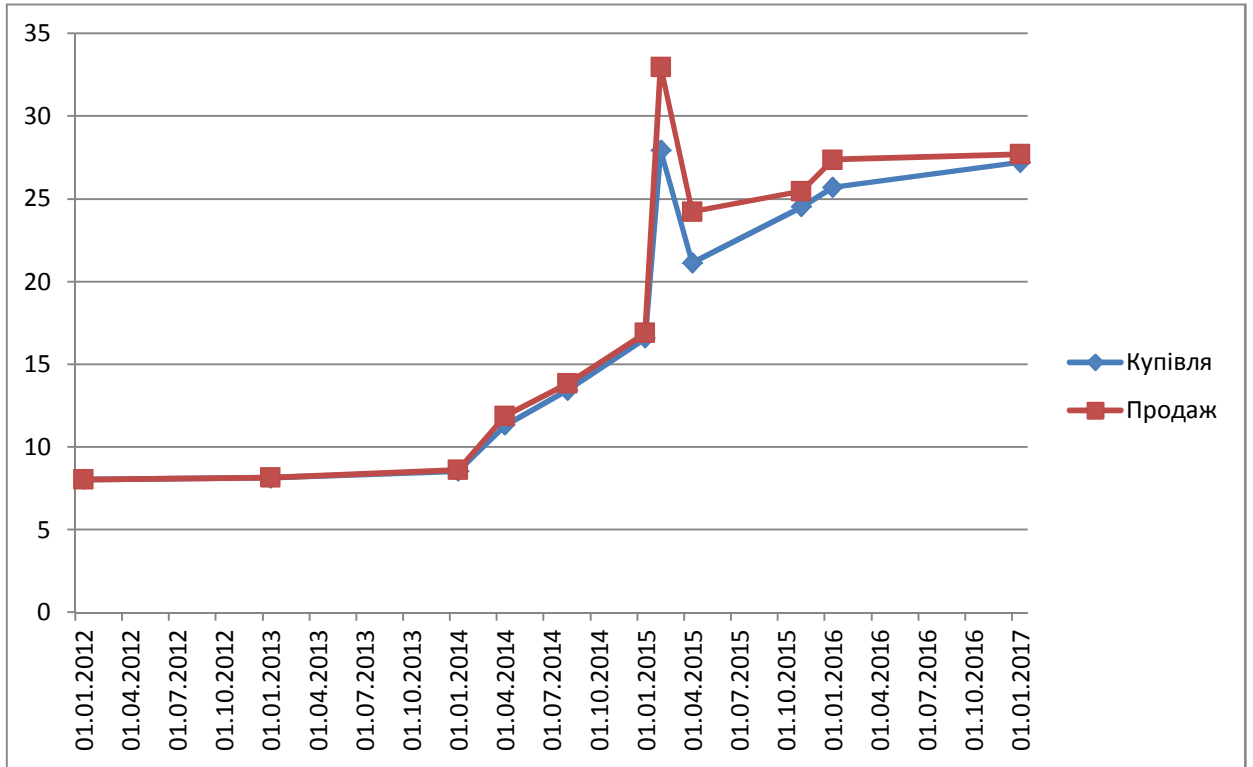

Рис. 3. Зміни курсу національної валюти за 2012-2017 рр.[7]